اوْرۇجلۇق

بیزیم کندیده اوْرۇجلۇق نه تهەر اوْلاردیؔ؟

اوْرۇجلۇغۇن باشلانیؔشیؔن نجور اوْلسایدی اوْردان-بۇردان سۇرۇشۇب و بۇ یاخیؔن کئچمیشلرده رادیوْ گلەندەن رادیوْ دان خبر تۇتاردیؔلار. آنجاق اوْرۇجلۇق قاباغلاما هر ایل واریؔدی. گئجه اوْباشدانلیؔغا دۇرماغا ساعات بیلەنلەر و ساعاتلاریؔ اوْلانلار دۇراندان سوْرا گنجلەره خبر وئریب و اوْلاردا ائو به ائو هامیؔنی اوْباشدان یئمەگه اوْیاداردیؔلار.

اوْباشدانلیؔق کندیده چوْخ سایا بیر یئمەک و عین حالدا قوی اوْلاردیؔ، کندیده دوْیۆ-خۇرۇشدان خبر اوْلمازدیؔ و یئمەگلەرین چوْخۇ داوار سۆتۆندەن بئجەریلەن یئمەلی مادەلر اوْلاردیؔ: قاتیؔق، کره، ساریؔ یاغ، سۆزمه، ترەگ، بال یاغ و ...

چۆرەگ ییپەندەن سوْرا دستەماز آلیؔب ناماز قیلیب یاتاردیؔلار ایؔشیؔقلاناناجاق- ساواد اوْلمادان قۇرآن و دۇعا اوْخۇیان کندیده بیر ایکی نفردەن آرتیؔق اوْلمازدیؔ.

گۆنۆزده ائله گۆندەم ایشلەرین قاباغکیؔ گۆنلەر کیمی گۆرەردیلەر، ائله بیل کی اوْرۇج دگیللەر، یانیؔ آجلیؔق و سۇسۇزلۇغا همییەت وئرمەییب ایشدەن قالمازدیؔلار.

ایفطارا چوْخلۇ شوْربا (ات شوْرباسیؔ، کیفته شوْرباسیؔ و کاسیؔبلار دا اریک دەن، یئرآلمادان و گۆجه دەن) قوْیارلادیؔلار. آروادلار ایفطارا آیری یئمەلی‌لر ده پیشیریب سۇرفانیؔ ایستی ائدەردیلەر: کۆکه، پرخاش، ارده، حالوا، آیران آشی و ...

اوْرۇجلۇغۇن ۱۹ ۇندان ۲۳ ۆنەجک حالوا چالیؔب کنده پایلاردیؔلار و بۇ حالوا پیشیرمەده آروادلار بیربیرلەرینه آرتیؔق یاردیؔم ائدەردیلەر.

قوْناق چاغیؔرما و ایفطار وئرمه ده بۇ آی دا لاپ گۆزه گلەن ایشلەردەن ایدی.

بۇ آی اۆلۆلەره قۇرآن اوْخۇتدۇرماق اۆچۆن ایکیندیدەن قۇرآن اوْخۇیانلاریؔ مچیده چاغیؔریب و ایفطاراجاق اوْنۇ باشا وئرەرلەر، ایفطاردا کندین قالان اهلی ده گلیب ایفطار آچارلار و قادیؔنلارا ائولرینه ایفطار گۆندەرەرلەر.

۲۱ اینجی گۆنۆن اوْباشدانیؔنا کندیده بیر نئچه آرواد ییؔغیؔلیب توْیۇق و ... گتیریب کندین آداملاریؔنا اوْباشدانلیؔق پیشیریب، مچیدده احیا تۆرەنی قۇتۇلاندان سوْرا وئرەرلەر

هر گۆن ایفطاردان سوْرا مچیده گئدیب اوْردا گۆنده بیر ائو قند-چای گتیریب ناماز دان سوْرا بیر ایکی ساعات اوْتۇرۇب دانیؔشیؔب و چای ایچەردیلەر.

اوْرۇجلۇق پاییؔزدا اوْلاندا گۆنۆز اۇشاقلار و گنج اوْغلانلار گئدیب کۆیشەندەن یئمیؔشان دریب گتیریب آخشام ایفطاردان سوْرا ییپەردیلەر، بۇ چاغلار اییده ده دریب گتیرەرلەر، آنجاق کندیده یئیینتی آز اوْلمادان و یاش یئمیش

کنده گلمه‌ده‌ن اوْلار یئمه‌لی ایسته‌کله‌رین بوُ تهه‌ر اله گتیره‌ردیله‌ر
احیا گئجه‌لری توْره‌نین ده کندین مالّلاسیٚ ایٚلا قیٚلاردیٚلار.
ایفطار آشما گوْنوْ ده اوْروُجلوُق باشلاماسیٚ کیمی بیر جوُر بیله‌ردیله‌ر، آنجاق سوْن گئجه‌له‌ر آیا باخماق کندیده
آخشام اوْستوْ معمول بیر ایشی‌دیر و بوُنلا بئله رادیو و یوْخسا شهریده‌ن خبر گلمه‌ییتجه ایفطار آشماغا
راضیٚلاشمازدیٚلار و گوْروْسن بعض ایلله‌ر آخشام اوْستوْ آذانا بیر آز قالان ایفطار آچیبلار
فیطیر بایرامیٚ گوْنوْ ناماز قیٚلاندان سوْرا قادیٚنلار ائوه قاییٚدیٚب و قاینالتیٚ دوْزه‌لله‌ر، بوُ چاغدا کیشی‌له‌ر بوْتوْنلیکده
گوْی خیره گئدیب اوُلوُله‌ره فاتحه اوْخوُرلار. بوُ ایش بیر ساعاتدان آرتیٚق چکه‌ردی نئجه کی مالّلا عمی
قبیرسانلیخدا یاتانلاریٚ بیربه‌بیر آد ائله‌ییب و دوعا اوْخوُتدوُراردیٚ بوُ قوُتوُلاندان سوْرا قوُنشوُ کندلرین
قبیرسانلیخلاریٚن آد ائدیب و سوْنرا شیعه بوُیوْکله‌رینین آدیٚن گتیریب و بوُیوْک قبیرسانلیٚخلارا دا دوعا
اوْخوُتدوُراردی.
بوُ ایش قوُتوُلاندان سوْرا ائله اوْردا ال وئریب اوُپوْش-باریٚش ائدیب ائوه قاییٚداردیٚلار، چوْره‌گ یئمه‌کده‌ن سوْرا
گوْروْش باشلاناردیٚ و بوْتوْن ائوله‌ره گئدیب بوُ گوْزه‌ل بایرامیٚ قوُتلاردیٚلار، و بللی‌دیر هامیٚ سیفته‌ده حاجیٚ مالّلا
گیله گوْروْشه گئده‌ردیله‌ر
دئدیگیمیزله‌رین چوْخوُ ایندیسه ده کندیمیزده واردیٚر آنجاق جمعیت چوْخ آزالیٚب.
اوْروُجلوُق باشلاناندا آداخلیٚ اوْغلان قایناتاسیٚ گیله گوْروْشه گئده‌ر الینده بیر کلله قند و ... ، بوُ آییٚن ۲۱ اینجی
گوْنوْنده آداخلیٚ اوْغلان ائوی حالوا چالیٚب بیر نئچه قاب (نیمچه، بوْشقاب) دا قیز ائوینه گوْنده‌ره‌رله‌ر، آنجاق بوُ
حالوانیٚن اوْستوْنه گره‌ک پوُل تاخیٚلسیٚن و اوْندان علاوه پارچا و آیریٚ زادلاردا گره‌ک آپاریٚلسیٚن. ایفطار آشما
بایرامیٚندا آداخلیٚ اوْغلان اوْز آداخلیٚسیٚنا بایراملیٚق آپارار، بوُ بایراملیٚق چوْخلوُ قوْیوُن قوُزوُ اوْلار ایندی قالیٚب چاغیٚنا؛
قوُزوُ چاغیٚندا قوُزوُ آپاراراار و قالان زامانلاردا قوْیوُن. اوْروُجلوُقدا قیز ائوینه گوْروْشه گئدمه و بایراملیٚق آپارما
اوْنوُدوُلماز و واجیٚب بیر مراسیٚم دیر. اوْلماسا سوْز چیٚخار.
اوْباشدانلار خوْروُس بانیٚ ایله دوُران دا چوْخ اوْلار.

بانلا بئچه‌م بانلا، اوْباشـدان‌دیٚر

بوُ یازیٚنیٚن سـوْنوُندا بیر نئچه سـؤزجوٚگ اوْروُجلوُغا گؤره گتیرمیشـه‌م.

www.dasbulaq.blogfa.com

چاراویماغلئ سولئیمان نوراللهی جنابلاریندان اوْرۇجلۇغا گؤره بیر شعر

رمضاندا

لؤطف ائیلییه‌جک خالئق-ی- سبحان رمضاندا

دونیا اوْلاجاق روضه –ی- رئضوان رمضاندا

ماه –ی-رمضان یعنی گؤناهلارئ یؤماقدئر

قدرین گئجه‌سی معصیت اینساندان اۇزاقدئر

هر کیم اوْروج اوْلسا بۇ آی آللاها قوْناقدئر

تا صؤبحه کیمی چوخ گئجه مؤمینله‌ر اوْیاقدئر

مسجیدده آلار باشئنا قۇرآن رمضاندا

وای حالئنا دئر نفسین اگر قئرسا طنابی

سالسئن یادئنا بنده گره‌ک یوم –ی- حئسابئ

قبرینده سنه پیس عملین وئرسه عذابئ

کیمله‌ر سالاجاق یادئنا بۇ خانا خرابئ

آختار تاپاسان دردیوه درمان رمضاندا

چوْخ دادگه عدلی حساب ائیله‌مه بازی

آللاه چکه‌جئک محکمه‌یه شعبده بازی

حق الناسین حققین آلاجاق تا اوْلا راضئ

دونیا کی دگیل بیر پۇل آلئب بوْشلایا قاضئ

قاتئل ائلییه کؤچه ده جوْولان رمضاندا

چوْخ شخصله‌رین دونیادا بۇرنو هاوالاندئ

نه آللاها باخدیٚ نه پیمبرده‌ن اوٙتاندیٚ

فکر ائیله‌دی جنات و جحیم هر نه یالاندیٚ

بیر گوٚن یئسه آتمیش گوٚن اوْروج؛ گؤر بوٙنو قاندی

بی عذر یئدی مال کیمی شئیطان رمضاندا

گلدی رمضان زیٚرناچیٚ‌نین لاپ گوٚنوٚ یاتدیٚ

توْبه ائله‌دی بیر نئچه گوٚن زیٚرنانیٚ ساتدیٚ

قیٚرخدیٚرمادیٚ بیر آی بیٚغیٚنان سققه‌لی قاتدی

دوْرد قات گؤروٚسن تئز اؤزوٚنوٚ مسجیده آتدیٚ

مئحرابه گیریر تازه مسلمان رمضاندا

مسجید باسیٚلار گئج گله‌نه یئر داخیٚ قالماز

باشلار قاریٚشار قارداشیٚ قارداش یادا سالماز

آخشام توٚکانیٚ تئز گؤروٚسن باغلادیٚ بزار

یاخشیٚلا یامان، پاک و حرام هئچ زادیٚ قانماز

مسجیدده اوْلار قاری‌یئ قوٙرآن رمضاندا

بیر عیدده سالار مسجیده مئیلین ایشی یوْخدور

پوٙلسوٙز آدامیٚن ائوده هئچ ارزیشی یوخدور

آخشام گلیر آشپازخانادا پیشمیشی یوخدور

ایفطاردا قورو سنگکی ازسین دیشی یوخدور

اوْلماز بیر پوْنزا ات ایٚمکان رمضاندا

دای اوٚچدوٚ سعادت قوٙشو سوْلغوٙن باغیٚمیٚزدان

ائل کؤچدۆ داخیٚ گلمیری سس یایلاغیٚمیٚزدان

نئعمەت تؤکؤلەردی سوْلوٗموٗزدان ساغیٚمیٚزدان

شهر اهلی ییپەردی باغیٚمیٚزدان بالیٚمیٚزدان

اوْ خاطیٚره چیٚخماز داخیٚ یاددان رمضاندا

خالق کتده قوْیاردیٚ شامیٚنا شوْرْبادان آشدان

کرمه، گازیٚدیٚ تندیر،اوْجاق بارداغیٚ داشدان

آرواد ارینەن کؤرسؤنۆ قوْوزاردیٚ اوْباشدان

نصفی ساریٚ یاغ ساخسیٚ کاسا قاشقیٚق آغاجدان

اوْن بئش باش آدام یئدی دوْیوٗنجان رمضاندا

نه برق واریٚدیٚ گله قبضی نه ده کونتور

نفتین چیٚراغیٚنان ائو اوْلاردیٚ نور علی النور

هئی مؤفته گتیر، کؤفته گؤتور، مؤفته اوْتوٗر دوٗر

ساخسیٚ کاسانیٚ قوْوزا گؤیه قارنوٗوا دوْلدوٗر

پئپسی یئرینه چالخاما آیران رمضاندا

بایرامدا گلیب آیرٚیلان ائللەر یاناشاردیٚ

اون بئش دنه قارداش هامیٚ بیر یئرده یاشاردیٚ

بالیٚق تک اوٗشاق بیر بیره ائوده دوْلاشاردیٚ

روزی گینه ده سئل کیمی باشلاردان آشاردیٚ

ائیلەردی نیاکانیٚنا ائحسان رمضاندا

ایندی بیری اوْلجاق لۆلەسین باغلادیٚ زیور

فرزند اوْلا کمتر ائیلییه زندگی بهتر

اوْ بیر دنه ده اؤلسه اگر ائو نه‌یه بنزه‌ر

یا ایت کؤچؤگؤ ساخلایا یا اوْینادا انته‌ر

گؤر صائم اوْلار بیر بئله اینسان رمضاندا

بابالارێمیزێن اوْروُج توُتماغلارێن دان بیر نئچه حێکایت

۱. مشه اسد رحمتلیک دییه‌ردی: بیر ایل اوْروُجلوُق آیێ قیش ده اوْلاندا گئجه اوْباشدانا دوُردوق، هاوا اێشیق نظره گلیردی – اوْ چاغلار هاوانێن چوْخ سوْیوُق اوْلماسێنا گؤره قاپی‌یا چیخمه‌ک اوْلموُردو – آنجاق قاپی‌نین آلتێندان اێشیق کیمین گلیردی. دئدیک گؤنده کی کیمین قار یاغێب اوْنداندیر اێشێق گلیر. یئدیک ییغدیک – ییغیشدیردیک دوُردوُم گئده‌م یوُارێن آلیب یوْکوْنج قێلام. نئجه قاپێنی آچدێم هاوانێن اێشێغی اوْزوْمه ده‌یدی. ائله قالامێشدێ گوْن چێخا.

۲. قوجالاردان بیری دئیێردی: بیر ایل اوْروُجلوُق یای بوُلوْموُنه دوْشموْشدوْ. بیر گوْن آخشام اوْستوْ هاوا بته‌ر دوْلوُب یاغێش یاغدێ. ائله اوْلدوُ اوْت درمه‌یی بوْشلاییب کنده قاییتدێق، بیر آز ائوده اوْتوُراندان سوْرا گؤردیک قاران قوْووُشدوُ. دئدیک هله هلبه‌ت آذان چکیلیب. ایفطار آچیب؛ چای چوْره‌ک یئییب ییغیشدیردیک. آنجاق چوْخ سوْووُشمادێ هاوا آچێلدێ گؤردیک گوْن کند قاباغێنین گدیگین آشماغدادێر.

۳. عم اوغلو ابراهیم رحمتلیک اوْروُج یوْکوْنجه چوْخ همییه‌ت وئریب ال چکمه‌زدیر. اوْ گنج چاغلارێ بوْتوْن قوْزوُ و اتلیک چوْبانێ اوْلاردێ و ائله اوْنا گؤره گره‌ک داغدا قالایدێ دئییردی بیر ایل یازێن قیرخ بئشی اوْروُجلوُقدا داغدا ایدیم. گئجه یاتدێم ائله اوْ داش توْپراق اوْستده شیرین یوْخوُدا بیله‌مه سوُ لازێم اوْلدوُ. دوُردوُم دئدیم آللاه نه ائدیم تیمم دا منه یاپێشمازدێ – آنجاق اوْلارێن ایناملارێ ایدی- چایدانێ گؤتوْروُب اوْزوُموُ جاجێخلی هره‌زینه یئتیردیم. هره‌زین اته‌گینده ارییب گله‌ن سوُیا بیر دالاب جوْرله‌ییب سوْیوُندوُم اوْ سوُدان غسل ائله‌دیم و اوْباشدان یئییب اوْ گوْنوْ ده اوْروُج توُتدوُم. آللاها چوْخوُشکوُر.
رحمتلیک قوُم دا بیزه گله‌نده نئجه قاباغێنا چای قوْیاردێق دییه‌ردی: اوْلایدێ بوُ چایێ جاجێخلی بوُلاغی‌نێن باشێندا ایچه‌سن. بوُ چایْ دا سوْیلوُ بوُلاغی‌نێن باشێندا ایچه‌سن. آللاه اوْنا بوُ آی دا غنی- غنی رحمت ائله‌سین.

۴. دییه‌رلر کندین خانلارێ اوْروُجلوُقدا اوْباشدان دوُراندا گؤزله‌رینده‌ن یوُخوُ قاچماسێن یوُآرێن آلمازدێلار. و تیمم نان (ایله‌ن) یوْکوْنج قێلاردێلار.

۵. قه‌یچیلیله‌رده‌ن بیر دئییردی: من یای دا اوْروُج توُتمازدێم دییه‌ردیم اوْروُج توُتسام آز اوْت دره‌م. ائله اوْنا گؤره یای دا اوْروُجوُموُ ییه‌ردیم. آنجاق گوُز قاباغێندا کؤیشه‌نه چوُره‌ک آپارانمازدێم. –کندلرده اوْروُج یئمه‌گی چوْخ مان بیله‌رلر- خوُرجینی ائششه‌یین پالانێنێن آلتێنا قوْیاردێم و کؤیشه‌نده بیر دره-دالدا دا ییه‌ردیم.
بیر گوْن صوب آروادێما دئدیم: گتیر اوْ خوُرجینی قوْی ائششه‌یین اوْستوْنه پالانێ باسێم بئلینه.
آنجاق آرواد گینه دیله گلدی: کیشی اوُتان، ماندێر. بیر گوْن گئد دره‌نمه‌سن سوْرا گل اوْروُج توُتما.

بۇ سۇز بیله‌مه ده‌یدی خۇرجینی یئره قویۇب ائششه‌یی پالانلاییب گئتدیم اوْت درمه‌یه. اوْ گۆن اوْن باغ دا آرتیق دردیم.-هله اوْباشدانسیز- و ائله اوْ گۆنده‌ن یاییْدا اوْروُج تۇتارام.

۶. دیبه‌رلر باداملیْ کندینده بیر کیشی اوْروُج تۇتمازمیْش آنجاق اوْنوُن اوْروُج یئمه‌سین بیلمه‌سینله‌ر و اوْنوُ دا اوْروُج تۇتان تانیْسیْنلار گۆنده بیر آز چۆره‌گده‌ن- یئمه‌کده‌ن اوْغوُرلوُقدان گۆتۆرۆب گئدیب دره-دالدا دا ییبه‌رمیش. بیر گۆن بیر دره ده بیر یئمیْشان کوْلوُ آلتیندا بلله ییبه‌نده کوْلدان بیر داش دۆشۆر باشیْ سیْنیر. گلیر ائوه باشیْن باغلاییْر و هرکیم سوْروُشوُر باشوُوا نه اوْلوُب؟

دئییر: باشیْما داش تۆشۆب. – بۇ دئگی فارسجا خاک بر سرم شده نی یئتیریر و بیر اصطلاح دیر.

۷. بیر ائلات بیر ایل محرملیکده شهره گلیر، گۆریر هر یئرده شربت، سۆت، کیک، ناهار-شام وئریرلر.

سوْروُشوُر: بو نه آی دیر نه سبب دیر؟

دئییرلر: بۇ آی محرم آییْ دیر و ایمام حسین (ع) تعزیه‌سی دیر.

گئدیر بیر باشدا اوْروُجلوُقدا شهره یوْلوُ دۆشۆر، آنجاق گۆریر نه سوُ وار، نه بیر آچیْق تۆکان وار، نه یئمه‌لی نه ایشمه‌لی. سوْروُشوُر بۇ نه آی دیر و نه سبب؟

دئییرلر: بۇ رمضان آییْ دیر و گره‌ک اوْروُج تۇتوُب هئش نمنه یئمییه‌ک.

یازیْق آج-سوُسوُز قالمادان دئییر: **آی اوْ محرمین قاداسیْ ده‌یسین بۇ اوْروُجا**

۸. بیر نفره قوْنشوُ کندیده دئدیله‌ر: اۇروُج تۇتماق چتین دگیل؟ بۇ ایل اوْروُج توْتسان آلتداکیْ ایل اوْروُجلوُق یایا دۆشه‌جئک نه ائده‌رسن؟

دئدی: هئش نیْیاران دگیله‌م، بئله کی گئدیر اوْمۆدوْم آللاهادیْر بیر ایکی ایله اوْروُجلوُق ییغیله‌ر (تۆکه‌نه‌ر- بیته‌ر، تۇتان اوْلماز)- یانیْ بئله کی اوْروُجلوُق یایا ساریْ هۆیلۆنه‌ن گئدیر. بیر ایکی ایلده‌ن سوْرا اوْروُج تۇتان اوْلماز.

۹. حاج علی‌حسین دئییردی: بیر ایل یاییْ اۇروُجلوُقدا هاوا پیس ایستی اوْلدوُ، اوْغلوُم عرب اوْ ایل تزه اوْروُج تۇتوُردوُ. آنجاق هاوانیْن ایستی‌سی بیله‌سین چوْخ اینجیدیردی. بیر طره‌فده‌نده ایسته‌میردی اوْروُجوُن ییبه. بیر گۆن هاوا چوْخ ایستی ایدی و بیز داغدا سوْیلوُ دا اوْت دَریردیک. عرب گۆردۆ دۆزه‌نمیر. گئتدی بۇرکین هرزده‌ن قاریْنان دوْلدوُروُب چۆیبیردی باشیْنا.

اوْ چاغلار بیزیم کندین داغیندا کۆهنه قار تزه قارا قاریْشاردیْ.اوْروُجلوُقدا چوْبانلار داغدان کنده قار گتیره‌ردیلر. هانی؟ ایندی قیشی قار یوْخدوُر وای یایا!!!

۱۰.گۆیجه قالالیْ "رۆسته‌م" بیر گۆن ایفطار اۆستۆ قۆمدا دئییردی: من کندیده اوْلاندا بیر ایل اوْروُجلوُق پاییْزدا اوْلاندا گوه‌ن درمه‌گه بیر نئچه نفر اۆز کندلی‌له‌ریم ایله داغا گئدیردیک.

داغدا بیر سۆرۆ داوارا یئته‌نده یوْلداشلاریْم چوْبانیْ یوْزوُندوروب بۆلۆگده‌ن بیر قوْیوُن تۇتوُب آیاغیْن باغلاییْب

درەیە سالدێلار.
گئتدیک گوەن دریب ائششەگلەرە چاتێب قایێدێب گلەندە گۆردیک قوْیوُن ائلە اوْردادێر،
بیری دئدی: ایندی بوُنو بوْشلاساق دا گئدەر قوُرد ییەر. گلین کسیب بۆلۆب آپاراق کندە، سوْرا صاحابیٚ چێخسا حالاللێق آلارێق.
اوْنوُ کسیب سوْیوُب بۆلدۆک هر کس اۆز پایێن کندە گتیردی.
ایفطار اۆستۆ آروادێما دئدیم اوْ اتدەن بیر آز کاباب ائلە وئر یئییم – آرواد اوشاغێما اوْلایی دییەندەن سوْرا اوْلار دئدیلەر بیز یئمەریک- کابابیٚ یئدیم. یاتدێم
یوُخوُ گۆردیم نه یوُخوُ؛ "گۆردیم بوُدوُموُن اتین کاباب ائدیب یئییرەم". گئجەایلە دوُروُب اتی آپارێب چایا آتدێم.
ایندی نه ائتمەلییەم بیلمیرەم؟

١١.رحمتلیک حاجی قفر (غفار) دییەردی: بیر ایل یایدا اوْت بیچینی اوْروُجلوُق ایدی، بیزدە گئدیب گئجه گۆندۆز کۆیشەندە قالێب اوْت درەردیک. چارێق چۆرەگیمیزیدە گۆندە بیر نفر کندیدەن گتیرەردی. اوْ چاغلاردا ائلە یئمەگ ایشمەگیمیزدە قوْلای بیر زادلار اوْلاردیٚ: آیران، قاتێق، ترەک، دا لاپ یاخچییٚسیٚ شوْربا اوْلاردیٚ.
بیر گۆن کندیدەن یئمەک یئتیشمەدی، ایفطاریٚ اوْباشدانلێقدان قالان چۆرەگ ایله یئدیک،آنجاق اوْباشدان یئمەگە بیر زادێمیز یوْخوُدوُ. اوْ گۆن بیر نوْخوُد زمیٚسین اوْردان دریب آپارمێشدێلار، گئجه قارانلێغێندا دوُروُب اوْرا گئتدیک؛ گۆرمییە-گۆرمییە الیمیزی یئرە سۆرتۆب یئرە تۆکۆلەن نوْخوُد چاقناغلارێنیٚ یێغێب گتدیک پیشریب یئدیک؛ و اوْنلان اوْ گۆنۆ دە اوْروُج توُتدوُق آللاها چوْخوُشکوُر.

١٢.دییەرلر بیر کیشی بیزیم بوُ قوْنشوُ کندیدە اوْغلوُن اوْروُجلوُغا قاباق ائولەندیریب و اوْنا توْی توُتوُب گلینی اۆز ائوینە گتیریر. آنجاق اوْغوُل ائلە شرعیات بیلمیرمیش و اوْروُج توُتماغیٚ یالنێز دان (صوبح) آذانێن دان آخشام آذانێنا جاق آج و سوُسوُز قالماغ دۆشوٚنۆرمیش.
بیر گۆن اوْروُجلوُقدا کیشی گئدیر کۆمە، بیردەن گۆریر اوْغلوُ اۆز آروادێن ایشە توُتوُب.
سسلەنیر گئدە کۆپوْلوُ بە سن اوْروُج دگیل سن؟
اوْغوُل دئییر: پە آتاما باخ ائی، آغزێم اوْروُجدوُدا، ...یم کی یوْخ!!

١٣.بیر گۆن کندیدە مچیددە اوْتوُرموُشدوق حاجیٚ ماللا عمیٚدەن شرعی سوْرغوُلار سوْروُشوُردوُق،
قوْجالاردان بیری سۆردوُ:
-حاجیٚ! یۆکۆنج قێلاندان سوْرا پالتارێمێزدا بیر آزجا قان گۆرسەک، یۆکۆنجیمیز نه اوْلار؟ باطێلدیر یوْخسا دوُز
حاجیٚ عمی جاواب باشلامادان؛ بیزیم کیچیک عمااوْغلوُ دئدی:
- آقا نییه باطێل اوْلوُر! نامازیٚ دۆزدیر.

حاجئ سوْردۇ: نییه بالا، نجوراولار؟
عم اوْغلۇ دئدی: آخی حضرت علی (ع) یۆکۆنج قیْلاراق مئحرابدا باشئ یارێلدئ قان ایچره نامازێن قیْلدئ ،بیر آز قان کی بیر زاد دگیل.
حاجئ عمی گۆلدۆ ...

۱۴.دیبه‌رلر قوْنشوُ کندلرین بیرنده – بۇ کند اوُجا دادێر و دۆیره‌سی ده اوُجا داغلار ایله قاپسانێب – اوْروُجلوُقدان نئچه گۆن کئچه‌ری هله ائله اوْروُج توُتان یوْخوُموُش
اوْرا گئده‌ن بیر نفر اوْروُج قوْناق اوْلاردان سوْرغوُ چکیر: به سیز نییه اوْروُج توُتموُسوُز؟ هله سیزین کنده اوْروُج گلمه‌ییب
اوْ آرادا بیر جاهێل دیله گلیب دئییر: بَیه اوْروُج بیزیم بوُ اوُجا کنده گله بیله‌ر؟ ائشیدمیشه‌م اوْ قوْجالیب، بیر ده‌ن آللاه ائله‌مه‌میشده‌ن گلمه‌ک ایسته‌سه ده، کندین اته‌گی بوُ اوْزوُ یوُخارێدا اوْنوُ داشا باسێب قایتارریق. – هر یئرین جاهێلئ وار، عاغێل اوْلماسا جاهێل مئیدان تاپار.

<u>*Sözlük   سؤزلۆک:*</u>

احیا ساخلاماق: شب‌های قدر بیدار ماندن و به عبادت پرداختن Əhya Saxlamaq

احیا گئجه لری: شب‌های قدر Əhya Gecələri

آذان چکیلمه‌ک: آذان دئییلمه‌ک، آذان اوْلماق Azan Çəkilmək

اوْباشدان دوعاسئ: دعای وقت سحری (اللهم انی اسئلک ...) Obaşdan Duası

اوْباشدان دوُرماق: سحر بیدار شدن Obaşdan Durmaq

اوْباشدان وئرمه‌ک: سحری دادن، برای سحری میهمان دعوت کردن Obaşdan Vermək

اوْباشدان یئمه‌ک: سحری خوردن Obaşdan Yemək

اوْباشدان: سحر، دان آذانین دئمه‌میشده‌ن قاباق Obaşdan

اوْباشدانا اوْیاتماق: بوُ دئدیگیمیز کیمی بیر نفرین اوْباشدان دوُروُب و کندی اوْیاتماسئ دیر – بیدار کردن مردم جهت سحری خوردن Obaşdana Oyatmaq

اوْباشدانا اوْیانماق: بیدار شدن جهت سحری Obaşdana Oyanmaq

اوْباشدانا دوُرماق: جهت سحری بیدار شدن Obaşdana Durmaq

اوْباشدانسیز اوْروُج توُتماق: بدون خوردن سحری روزه گرفتن Obaşdansız Oruc Tutmaq

اوْباشدانسیز اوْلماق: بی سحری روزه گرفتن، غذای سحری نداشتن Obaşdansız Olmaq

اوْباشدانسیز: بدون سحری Obaşdansız

اوْباشدانلیق وئرمه‌ک: سحری دادن، برای سحری میهمان دعوت کردن Obaşdanlıq Vermək

اوْباشدانلیق: اوْباشدان دا یئییله‌ن یئمه‌ک Obaşdanlıq

اوْروج توتان: روزه دار، روزه گیرنده Oruc Tutan

اوْروُج باطیل ائله‌مک: روزه باطل کردن Oruc Batıl Eləmək

اوْروُج باطیل اوْلماق: باطل شدن روزه مثلا" بر اثر فرو رفتن در آب Oruc Batıl Olmaq

ایفطاردان ایفطارا: از افطار تا افطار Iftardan Iftara

اوْروج یئمه‌ک: روزه خوردن، روزه شکستن Oruc Yemək

اوْروُج آغیز: دهان روزه، اوْروُج اوْلارکن Oruc Ağız

اوْروُج اوْلماق: روزه بودن Oruc Olmaq

اوْروُج توُتماق: روزه گرفتن Oruc Tutmaq

اوْروُج: روزه Oruc

اوْروُج-اوْروُج: اوْروُج اوْلارکن، دهن روزه Oruc - Oruc

اوْروُجلوُغا اتلیک (پروه‌ری) باغلاماق: قدیم بیزیم ماحالدا رسم ایدی اوْروُجلوُغا بیر –ایکی آی قالان هره اؤز گؤجۆنه گؤره بیر حئیوان (قویْوُن، کئچی، چپیش و...) آییرْیب و اوْنوُن کؤکه‌لمه‌یه یئدیرده‌ردی و اوْروُجلوُق باشلاناندا اوْنوُن کسیب و چوْخلوُ ایفطارا اوْندان شوْربا پیشیره‌ردیله‌ر- پروار کردن حیوانی جهت سر بریدن در ماه رمضان Orucluğa Ətlik Bağlamaq

اوْروُجلوُغا توُرپ قوُیلاماق: کئچمیشده اوْروُجلوُق قارلیٛ چاغلارا دوْشه‌نده کندی ده شهه‌ره یوْلوُ باغلیٛ اوْلمادانغ یاغیٛش دان قاردان قاباق گئدیب شهه‌رده‌ن آغ توُرپ آلیٛب گتیریب بیر شئهلی یئرده قوُیلاردیٛلار و بوُ توُرپلار ائله ساغ-سالیٛم اوُروُجلوُغا قالاردیٛ ایندی نئچه آی اوْلایدیٛ دخلی یوْخوُ ایدی.- ترپ برای رمضان نگه داشتن در دل خاک Orucluğa Turp Quylamaq

اوْروُجلوُغا قاباق گئدمک: به پیشواز رمضان رفتن، قبل از شروع رمضان روزه گرفتن Orucluğa Qabaq Gedmək

اوْروُجلوُق آییٛ: ماه رمضان Orucluq Ayı

اوروُجلوُق: روزه، روزه‌گی، ایام ماه مبارک رمضان Orucluq

ایفطار ائله‌مک: مترادف ایفطار آچماق Iftar Eləmək

ایفطار آچماق: افطار کردن، غذا خوردن به هنگام اعلام اذان مغرب Iftar Açmaq

ایفطار آشما بایرامیٚ: عید فطر Iftar Aşma Bayramı

ایفطار آشما گؤنوٚ: روز عید فطر Iftar Aşma Günü

ایفطار آشما: ایفطار آچما، افطار کردن، عید فطر Iftar Aşma

ایفطار اؤستوٚ: ایفطار ائده‌ن چاغ، ایفطار آذانیٚ چاغیٚ، موقع اذن مغرب در ماه رمضان Iftar Üstü

ایفطار دوعاسی: دعای هنگام افطار (ربنا ...) Iftar Duası

ایفطار قوْناغی: میهمان خهت خوردن افطار Iftar Qonağı

ایفطار وئرمه‌ک: افطاری دادن، برای افطار میهمان دعوت کردن Iftar Vermək

ایفطار: افطار، غذای افطار، غذایی که جهت افطار کردن آماده سازند (ایفطار=فیٚطار دا دئییله‌ر) Iftar

ایفطارا چاغیرماق: برای صرف افطار میهمان دعوت کردن Iftara Çağırmaq

ایفطارا گئدمک: جهت افطار کردن به جایی و خانه کسی رفتن Iftara Gedmək

ایفطارا گلمه‌ک: آمدن جهت افطار کردن Iftara Gəlmək

ایفطارسیٚز اوْلماق: غذای افطار نداشتن Iftarsız Olmaq

ایفطارسیٚز قالماق: افطار نکردن، غذای برای افطار کردن نداشتن Iftarsız Qalmaq

ایفطارسیٚز: افطار نکرده با وجود اعلام اذان مغرب Iftarsız

چوْبانا ایفطار گتیرمه: اوْروُجلوُق دا آخشام چوْبان داواریٚ تئز گتیرمه‌ز اوْ ائله گؤنده‌کی کیمی گره‌ک داواریٚ اوْتاریٚب دوْیوُرا، ائله اوْنا گؤره آحشام آذاندان سوْرا گنده گله‌ر، چوْبانیٚن یوْلوُنا یاحیٚن اوْلان ائوله‌ر اوْ داواریٚ کنده یئتیره‌ن همه‌ن بیر ائو اوْنا بیر بلله، بیر ایسکان چای و ... آپارار.- غذای مختصری جهت افطار کردن چوپان در شب به هنگام وارد شدن به روستا به وی دادن Çobana Iftar Gətirmə

فیطره، فیطیر پولو: زکات فطره، پولی که در شب آخر ماه رمضان به فتوای روحانی برای احسان به فقرا کنار گذاشته می شود Fitrə- Fitir Pulu

فیطره زکات یئمه‌ک: سائل بودن، زکات فطره گرفتن و با آن گذران کردن، این عمل را بد می دانند مگر اینکه کسی واقعا" توان مالی و فرد کارکن در خانواده اش نداشته باشد. Fitrə Zəkat Yemək

فیطره زکات مالێنا اوْخشاییر: به درد بخور نیست، لاغر و مردنی، اینگار که در گذشته حیواناتی که جهت زکات می داده اند لاغر و مردنی بوده است حالا که آنرا هم نمی دهند!! Fitrə Zəkat Malına Oxşayır

فیطیر پۇلۇ وئرمک: زکات فطره دادن Fitir Pulu Vermək

فیطیر بایرامی: عید فطر، روز اول شوال Fitir Bayramı

فیطیر نامازی : نماز عید فطر Fitir Namazı

ایفطار آشما نامازی: نماز عید فطر Iftar Aşma Namazı

آرواد ارینه‌ن کۆرسۆنۆ قوْوزاردیٚ اوْباشدان: در زمستانها که کرسی داشتند معمولا" سحری اگر آبگوشت بود بعد از افطار آنرا در داخل تنور می‌گذاشتند و موقع سحر از تنور درمی‌آوردند. زن با مرد اینکار را می کند نشان از پیربودن آنهاست.

آیران آشی: آش دوغ Ayran Aşı

ائلات: ایلاتی، ایلات Elat

اتلیک: پرواری، پروه‌ری، کئچمیشده ساندیق گنج داوارلاریٚ بیر آیری سۆرۆ ده داغدا ساخلارمێشلار و اوْلار اته دوْلاندان سوْرا تبریز یا تئهران آپاریٚب ساتاردیلار. اوْنا گؤره اتلیک چوْبانیٚ گره‌ک زیره‌نگ و ...چالێشقان ادام اوْلایدی. Ətlik

اریتده‌ک: خمیری به اندازه بامیه که در روغن سرخ کنند. Əritdək

اوْلای: حادثه، اتفاق Olay

اوْلایدیٚ: کاشکی، کاش می‌شد Olaydı

ایشه تۇتماق: در حال جماع بودن Işə Tutmaq

ایکیندی: عصر Ikindi

اییده: سنجد Iydə

اییده آغاجیٚ

بئجه‌ریلمه‌ک: حاصل شدن، بدست آمدن Becərilmək

بارداغیٚ داشدان: اشاره به دیزی سنگی قدیمی دارد. Bardağı Daşdan

باش: یوْل، دفعه، سفه Baş

باشلانیٚش: شروع، آغاز Başlanış

بایرام: اینجا منظور عید فطر است Bayram

بیر گۆن یئسه آتمیش گۆن اوْرۇج: اشاره به اینکه یک روز روزه را عمدا" خوردن کفاره ۶۰ روز دارد.

بۆتۆنلیکده: دسته جمعی Bütünlikdə

بۇد: ران Bud

بۇرنو هاوالاندیٚ: مغرور شد Burnu Havalandı

بیٚغیٚنان سققه‌لی قاتماق: در صورت عدم اصلاح که ریش و سبیل به هم می‌آیند نشان از مؤمن بودن ریایی Bığınan Səqqəli Qatmaq

پالان باسماق: سۆرعتله پالان قوْیماق و پالانلاماق، بۇردا سۆرعت و زور گؤسته‌رمک قاورامیٚ دا وار Palan Basmaq

پالتار: گئییم، لباس، پوشاک Paltar

پرخاش: حمیر را در داخل روغن سرخ می کنند. افزودنی هم دارد. Pərxaş ؟؟

تؤره‌ن: مراسم Törən

تاباق اوروجو: روزه کله گنجشکی Tabaq Orucu

تره گ: آرد و یا نان آرد شده را در داخل روغن و شکر و اندکی آب بپزند که بیشتر در صبحانه خورند Tərəg

جاجیٚخلی: اجیرلی ماحالیٚندا حاجی کندی کندینین بیر بؤیۆک و اوْتلؤ اوْتلاجاناغی. یئرلی آد. اوْردا چوْخ جاجیٚق اوْتؤ اوْلمادان بئله بیر آدا صاحیٚب اوْلؤب Cacıxlı

جاهیٚل: جوان نادان Cahıl

جؤرله‌مک: دؤزه‌لتمه‌ک، یاپماق، قاییٚرماق، ایجاد ائله‌مک، فارسجا ساختن Cürləmək

چؤییرمک: چئورمک، برگرداندن Çöyirmək

چاریٚق چؤره‌گ: آنچه که پوشند و خورند از قبیل کفش و ماست و ... Çarıq Çörəg

چاریٚق: Çarıq گیوه- نوعی کفش قدیمی – اصطلاحا" به کفش کهنه و زوال دررفته که پای کسی باشد نیز گویند. –آغ سققه‌لین چاریٚغلاریٚ: آغ سققه‌ل قدیم بیزیم ماحالدا بیر بیرتیجی اوْغوْرلؤ ایمیش هامیٚ اوْندان بئزیکیب بیلمیرمیشله‌ر نه ایش گؤره‌ر، ائله غافیٚل ایمیش بیر گئجه ده بیر سؤرؤنؤ بیربه‌بیر اوْغوْرلاییٚب آپارا بیله‌رمیش، آنجاق اوْنؤ بیر گؤن داغدا اؤلدؤرؤب و جمده‌یین گؤمگؤم قؤیؤسؤنا آتیٚرلار. اوْنؤن باشماقلاریٚن بیر سایا کیشی اوْردا گؤتؤرؤر، بیله‌سین برکیدیرله‌ر آماندیٚ دئمییه‌سن بیز آغ سققه‌لی اؤلدؤرمؤشؤک ها، اوْندا اوْنؤن کیمسه کسانیٚ بیزی دیری قوْیماز. آنجاق اوْ سایا کیشی باشماقلاریٚ گئییر و کنده یئته‌نده هر کیمی گؤریر دئییر: نَیه باخیٚسیز، آغ سققه‌لین چاریٚغلاریٚن گئیمیشه‌م دا و هامیٚ قضیه‌نی بیلیر. Ağ Səqqəlin Çarığları

چالخاما آیران: قاتیٚغی چالخایاندان سوْرا اله گله‌ن آیران Çalxama Ayran

حاللیٚق آلماق: حلالیت خواستن، طلب عفو کردن Halallıq Almaq

حالوا چالماق: حالوا پیشیرمک، حلوا پختن Halva Çalmaq

دالاب: بؤلاغ آیاغیٚندا دؤزه‌لینه‌ن گؤلمه‌ج. داوار راحات سؤ ایچمه‌ک اؤچؤن بؤلاغیٚن اته‌گینده بیر نئچه گؤلمه‌ج دؤزه‌لده‌رلر اوْلارا دالاب دییه‌رلر. (دالماق سؤزجؤیؤنده اوْلا بیله‌ر) Dalab

دان: صبح زود Dan

دره-دالدا: مخفی بیر یئر، مخفی گاه Dərə-Dalda

دوْلاشماق: پیچیدن Dolaşmaq

دیل‌سیز-آغیزسیز اوْلماق: آجلیقدان سوُسوُزلوُقدان دیلده‌ن دوْشمه‌ک و دانیشماغا جانسیزلاماق، به خاطر گرسنگی و تشنگی از نفس افتادن- دیل-دوْداقسیز اوْلماق Dilsiz-Ağızsız

زمی: مزرعه، تاخیل Zəmi

زیوَر: قادین آدی‌دیر Zıvər

ساخسیْ: ظرف و ظروف رسی، ساخسیْ کاسا و ... Saxsı

سایا: ساده Saya

سوْرغوُ: سؤال Sorğu

سوْلغوُن: پژمرده Solğun

سوْیلوُ: بیزیم آلیْ به‌یلی کندینین داغیندا ایکی بؤیوک چیمه‌نینین آدیْ. یئرلی آد Soylu

سیفته: اول، ایلک Siftə

سوُزمه: قاتیغیْ بیر قویوُن دریسی ایچره تؤکوُبع اوْنا دوُز و دوُیوُ قاتارلار، اوْردا اوْنوُن سوُیوُ چکیلیب و یئمه‌لی بیر آزدا توْرشا چالان اوْلار، اوْنوُن ایچینه کره یاغ دا قاتان اوْلان، ماست چکیده Süzmə

سوُ لازیم اوْلماق: جوْنوْب اوْلماق، ملتحم اوْلماق، (شرعی سووا گیرمک و غسل ائدمک سببی اوْلان ایش). یوُخوُدا جوْنوْب اوْلماق Su Lazım Olmaq

سوُسوُز: عطشان Susuz

شرعیات: مسائل شرع، احکام دین Şəriyat

صوب: صبح Süb

قاپسانماق: اشغال شدن، گرفته شدن Qapsanmaq

قاپیْ: حیاط، ائوین ائشیگی، قاپ-باجا Qapı

قادا: درد وبلا Qada

قاران قوْووُشماق: قارانلیٚقلاشماق، قارانلیٚق اوْلماق، قارانلیٚق یئتیشمه‌ک، فرا رسیدن تاریکی Qaran Qovuşmaq

قاینالتیٛ: صبحانه Qaynaltı

قبیرسانلیٚخ: قبرستان (قبرستانلیٚق) Qəbirsanlıx

قوْناق چاغیٚرما: میهمان دعوت کردن Qonaq Çağırma

قوْناقلیٚق ائله‌مک: میهمانی دادن Qonaqlıq Eləmək

قوْناقلیٚق وئرمک: میهمانی دادن Qonaqlıq Vermək

قه‌یچیلی: چاراویماق و اجیرلی ماحالیندا بیر طایفا آدیٛدیر. اجیرلی ده بیر نئچه کند قه‌یچیلی کندلری آدیٚنا تانیٚلیٚر. چاراویماقدا بیزیم آلی به‌یلی و قوْنشوُ کندلرده داغینیٚق یاشاییٚرلار. Qəyçili

قوُتلاماق: گرامی داشتن، تبریک گفتن Qutlamaq

قوُزوُ چوْبانیٛ: کؤرپه چوْبانیٛ، قوُزوُ اوْتاران چوْبان Quzu Çobanı

کؤپوْلوُ: کؤپه‌ک اوْغلوُ، پدر سگ Köpolu

کؤکه ائله‌مک: کؤکه خمیری توُتماق Kökə Eləmək

کؤکه پیشیرمک: دئدیک کی اوْروُجلوُق دا ایفطارا کؤکه پیشیره‌رله‌ر Kökə Pişirmək

کؤکه: نون روغنی که به آن شیر نیز اضافه کرده باشند در اندازه قطر ۲۰ سانتی و به ضخامت چند سانتی متر که در درون تنور می‌پزند و برای سرخ شدن روی آن از زرده تخم مرغ استفاده کنند. فتیر Kökə

کؤهنه قار تزه قارا قارێشاردیٚ: کئچەن ایلین قاریٚ قالێب بؤ ایلینده قاریٚ یاغێب اوْنؤن اۆستۆنه ییغیلەردی. Köhnə Qar Təzə Qara Qarışardı

کؤیشەن: صحرا، اوتلاناق، بیر کندی بیچەنک و اوتلاناجاق یئری Köyşən

کرمە: تپاله حاصل از پهن گوسفندان و گاوها- قوْیۆن کرمەسی Kərmə

کرمه قالاغیٚ

کۆم: آغل گوسفندان Küm

گؤزه گلەن: آشکار، تو دید بودن، همه گیر بودن Gözə Gələn

گؤی خیره: بیزیم کندین قبیرسانلێغی بؤ یئرده اوْلمادان، قبیرسانلێغا گؤی خیر دییەریک، قبرستان Göy Xir

گدیگ: شاواق داغ زیروەسی، داغین باشیٚ Gədik

گنج: جوان Gənc

گۆندەم: روزانه Gündəm

مۆستەحب اوروج: روزه صواب Müstəhəb Oruc

نوْخوُد چاققاناغیٚ: پوسته ای که نخود در درون آن قرار می‌گیرد. Noxud Çaqqanağı

نێیاران: نگران Nıyaran

واجیب اوروج: روزه واجب Vacıb Oruc

هئش: هئچ، هیچ Heş

هؤیل: شتاب، عجله Höyl

هاوا بتەر دوْلوُب: هاوا بؤتؤن بوُلوُدلاشیٚب، هاوا یاغماق دوُروُموندا Hava Bətər Dolub

هرەز:قوُزئی ده قار توْپلامئ، اجیرلی ماحالیٚندا "چپه" دییەرلر. فارسجا "بهمن" دییەرلر Hərəz

همییەت وئرمەک: اهمیت دادن، ارزش قائل شدن، حساسیت به خرج دادن Həmiyət Vermək

همییەت: اهمیت، ارزش؛ اؤنەم Həmiyət

یئمیٚشان کوْلوُ: درختچه زالزالک Yemışan Kolu

یئیینتی: میوه بخصوص خشکبار Yeyinti

یاردیٚم: کؤمک، کمک، یاری Yardım

یاش یئیینتی، یئمیش: میوه، میوه تر Yaş Yeyinti

یوْزوُندورماق: اغفال کردن، حواس کسی را پرت کردن Yozundurmaq

ییغمەک: جمع و جور کردن Yiğmək

ییغیشدیرمک: دسته جمعی و با همکاری هم جمع کردن و تمام کردن کاری Yiğişdirmək

یؤکؤنج قیٚلماق: ناماز قیٚلماق، صلاة قوْیماق، نماز خواندن Yükünc Qılmaq

یوُآریٚن: وضو (مئهران بهاری) Yuarın

ماحمیٚت سیٚنماز

اوْروُجلوُق آیئ ١٣٨٧ – اهواز

www.dasbulaq.blogfa.com